

ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ “ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ”

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішенням вченої ради

Закладу вищої освіти “Подільський
державний університет”

від “__” _____ 2024 року

протокол №__

введено в дію наказом ректора

від “__” _____ 2024 року №__

Ректор

_____ Володимир ІВАНИШИН

ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ОРГАНІЗАЦІЮ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ
ОСВІТИ «ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
(нова редакція)

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.1. Положення про організацію інклюзивного навчання у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» (далі - Положення) регламентує організацію навчання здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами, а також формування у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» (далі - ЗВО «ПДУ») інклюзивного освітнього середовища шляхом впровадження комплексу заходів, що забезпечують повноцінне залучення таких здобувачів в освітній процес для здобуття ними вищої освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей.

1.2. Положення розроблено відповідно до Конституції України, законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Порядку організації інклюзивного навчання у закладах вищої освіти», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 10 липня 2019 року № 635, інших нормативних актів у сфері освіти та ін.

1.3. ЗВО «ПДУ» надає освітні послуги здобувачам вищої освіти з особливими освітніми потребами на рівній основі з іншими здобувачами вищої освіти, без дискримінації, незалежно від віку, громадянства, місця проживання, статі, кольору шкіри, соціального і майнового стану, національності, мови, походження, стану здоров'я, ставлення до релігії, а також від інших обставин, із застосуванням особистісно-орієнтованих методів навчання та з урахуванням індивідуальних особливостей, навчально-пізнавальної діяльності усіх здобувачів вищої освіти з особливими потребами, рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку здобувача вищої освіти з "особливими освітніми потребами (за наявності), виданого інклюзивно-ресурсним центром.

1.4. У цьому Положенні терміни вживаються у таких значеннях:

інклюзія - процес, який полягає в позитивному ставленні до різноманітності здобувачів вищої освіти у навчальному середовищі, сприйнятті індивідуальних особливостей розвитку особистості не як проблеми, а як можливостей для розвитку, або процес реального залучення здобувачів вищої освіти з особливими потребами до освітнього процесу у ЗВО «ПДУ», або особлива система навчання, яка передбачає індивідуальний підхід до здобувачів усіх нозологій, відповідно до їх освітніх потреб;

інклюзивне навчання - система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників;

здобувач вищої освіти з особливими освітніми потребами (далі - Здобувач) - особа з особливими освітніми потребами, яка здобуває освіту в закладах вищої освіти і потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на вищу освіту;

інклюзивне освітнє середовище - простір ЗВО «ПДУ», в якому забезпечується сукупність умов, способів і засобів реалізації освітнього процесу для спільного навчання, виховання та розвитку Здобувачів з урахуванням їхніх

потреб та можливостей, в якому Здобувачі можуть вільно пересуватись, навчатись, розвиватись і спілкуватись.

інклюзивна група - академічна група у закладі вищої освіти, де поряд із іншими здобувачами освіти навчаються одна або більше осіб з особливими освітніми потребами;

змішана група - академічна група, у якій Здобувачі з особливими освітніми потребами навчаються з іншими здобувачами вищої освіти;

супровід - система заходів, що має забезпечити рівний доступ до навчання, тобто усунення або мінімізація проблем у навчанні для Здобувачів. Супровід охоплює процеси підготовки до вступу, допомогу в дотриманні пропедеури вступу, подальшого навчання у ЗВО «ПДУ», а також передбачає підтримку зв'язків із випускниками та моніторинг їхнього працевлаштування. Забезпечення супроводу Здобувачів дозволяє їм діяти на рівних з іншими здобувачами вищої освіти, але без надання переваг.

Інші терміни вживаються у значенні, наведеному в Законах України «Про освіту» та «Про вищу освіту».

1.5. До усіх Здобувачів застосовується індивідуальний підхід, оскільки немає єдиного та вичерпного переліку заходів та послуг, що міг би врахувати потреби усіх Здобувачів,

1.6. Ректор Університету забезпечує створення у закладі вищої освіти інклюзивного освітнього середовища.

2. ОРГАНІЗАЦІЯ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО «ПДУ»

2.1. Під організацією освітнього процесу здобувачами освіти з особливими освітніми потребами відноситься перелік вимог з урахуванням їх потреб і можливостей, на підставі якого створюється інклюзивне освітнє середовище.

2.2. При створення інклюзивного освітнього середовища Університет керується такими принципами:

- поваги до притаманного людині достоїнства, її особистої самостійності, зокрема свободи робити власний вибір, і незалежності;
- рівності можливостей;
- рівності чоловіків і жінок;
- формування толерантності та взаєморозуміння в освітньому середовищі, відсутність дискримінації;
- відкритості та гнучкості освіти, здатності швидко реагувати на зміни та виклики, повне й ефективне залучення до освітнього процесу;
- поваги до особливостей осіб з особливими освітніми потребами та/чи інвалідністю і прийняття їх як компонента людської різноманітності й частини людства;
- забезпечення архітектурної, інформаційної, освітньої та соціальної доступності освітнього середовища;
- поваги до здібностей осіб з особливими освітніми потребами та/чи інвалідністю і забезпечення їх права зберігати свою індивідуальність;

- інноваційності, аналізу, пошуку та впровадження кращих підходів в інклюзивній практиці;
- дотримання стандартів якості освітніх послуг та науково-методичного забезпечення;
- узгодженості та скоординованості дій підрозділів та учасників освітнього процесу;
- безперервності та наступності інклюзивної освіти на всіх рівнях освіти.

2.3. Створення інклюзивного освітнього середовища формується з таких основних компонентів як:

- фізичного простору закладу освіти, що включає передусім доступність усієї інфраструктури та території, наявність доступної та зрозумілої інформації про розташування будівель, приміщень та підрозділів закладу освіти;
- освітнього (діяльнісного) простору, що включає умовне зонування території за видами діяльності (організацію осередків діяльності різного спрямування: освітньої, практичної, професійної, спортивної, мистецької, дозвілля тощо), забезпечення необхідними навчальними матеріалами та відповідними меблями, устаткуванням, засобами;
- соціального середовища – створення умов для ефективної взаємодії усіх учасників освітнього процесу з урахуванням їх індивідуальних особливостей: між здобувачами, між здобувачами та науково-педагогічними (педагогічними) працівниками, між учасниками освітнього процесу та іншими зацікавленими сторонами (роботодавцями, громадськими організаціями та їх об'єднаннями тощо); розширення присутності закладу вищої освіти в справах громади, регіону (розвиток неформальної освіти та освіти дорослих, надання додаткових освітніх, та інших послуг тощо);
- організації діяльності закладу освіти в часовому вимірі (гнучкі графіки роботи (діяльності)).

2.4. Зазначені у п. 2.2. принципи реалізуються шляхом:

2.4.1. розвитку матеріально-технічної бази Університету з урахуванням потреб здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами в межах раціонального пристосування.

Навчальні аудиторії ЗВО «ПДУ» обладнуються, за потреби, спеціальними технічними засобами.

Для Здобувачів із проблемами пересування (з вадами опорно-рухового апарату, зору, ДЦП та ін.), освітній процес організовується у навчальних приміщеннях із безбар'єрним доступом. Архітектурна безбар'єрність зовнішнього і внутрішнього простору ЗВО «ПДУ» поступово забезпечується з урахуванням фінансових та технічних можливостей його архітектурної адаптації і передбачає, з-поміж іншого, спорудження пандусів, усунення порогів, встановлення спеціальних поручнів уздовж сходинок, забезпечення належної ширини дверей, проходів між партами, створення належних санітарних умов та обладнання санітарних вузлів тощо;

2.4.2. організації освітнього процесу з використанням сучасних інформаційних технологій. Для забезпечення освітнього процесу Здобувачів використовується платформа дистанційного навчання «MOODIE», що містить комплект навчальних матеріалів за освітніми компонентами освітніх програм. Також здобувачі мають право використовувати індивідуальні технічні засоби, зокрема, слухові апарати, ноутбуки тощо. Для організації самостійної роботи Здобувачів Науковою бібліотекою ЗВО «ПДУ» їм надається доступ до електронних копій навчально-методичного забезпечення;

2.4.3. формування в учасників освітнього процесу Університету недискримінаційного ставлення до здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами. У ЗВО «ПДУ» проводяться просвітницькі заходи, що спрямовані на формування толерантного ставлення до Здобувачів та націлені на розуміння їхніх потреб.

2.5. Організація освітнього процесу для здобувачів вищої освіти з особливими освітніми потребами спрямована на створення таких освітніх умов, що дозволяють їм діяти на рівних з іншими здобувачами вищої освіти, без надання переваг.

2.6. Не допускається, на вимогу здобувача вищої освіти з особливими освітніми потребами, уповільнювати темп проведення лекцій, зменшувати кількість занять та їх тривалість, спрощувати чи скорочувати обсяг навчального матеріалу, так як це знижує якість фахової підготовки.

2.7. Процес оцінювання проводиться у формі, доступній здобувачам вищої освіти з особливими освітніми потребами, при цьому результати оцінювання мають демонструвати їх прогрес і досягнення в опануванні курсу.

2.8. Для забезпечення освітнього процесу Здобувачів може використовуватись змішана форма навчання.

2.9. Індивідуальний навчальний план здобувача освіти з особливими освітніми потребами розробляється за його участю, з урахуванням рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи, що надається інклюзивно-ресурсним центром (за наявності), підписується таким здобувачем освіти та затверджується керівником закладу вищої освіти.

3. ПРАВА ТА ОБОВ'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧІВ У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ У ЗВО «ПДУ»

3.1. Здобувачі вищої освіти із особливими освітніми потребами мають право на:

3.1.1. модифікацію процедури проведення підсумкового контролю (окреме приміщення, продовження часу відведеного для екзамену, використання адаптивних технологій тощо);

3.1.2. використання спеціального обладнання чи сурдоперекладу під час навчання та підсумкового контролю за технічної можливості;

3.1.3. пристосування навчального місця аудиторії здобувача освіти згідно рекомендацій індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за

наявності) та/або висновку про комплексну психолого-педагогічну оцінку розвитку особи (за наявності), що надається інклюзивно-ресурсним центром;

3.1.4. альтернативний формат підготовки методичних матеріалів (аудіо/відео формат, друк збільшеним форматом, друк шрифтом Брайля);

3.1.5. підтримку волонтерів з числа здобувачів освіти та науково-педагогічних працівників у якості академічних менторів (консультування у процесі виконання завдань із навчальних дисциплін під час першого року навчання, конспектування лекцій у спеціальних зошитах, супровід із місця проживання до місця навчання і назад (при потребі), допомогу в побутових справах та щоденному житті у місці спільного проживання);

3.1.6. забезпечення доступу до місця навчання/проживання відповідно вимог державних будівельних норм, стандартів та правил та потреб здобувачів із особливими освітніми потребами.

3.2. Здобувачі вищої освіти із особливими освітніми потребами зобов'язані:

3.2.1. дотримуватись вимог законодавства, Статуту Університету, Правил внутрішнього розпорядку та інших нормативних та розпорядчих документів Університету;

3.2.2. виконувати вимоги з охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачені відповідними правилами та інструкціями;

3.2.3. виконувати вимоги освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримуючись академічної доброчесності, та досягати, визначених для відповідного рівня вищої освіти, результатів навчання.

4. ПРАВА ТА ОBOB'ЯЗКИ ЗBO «ПДУ» В СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

4.1. ЗBO «ПДУ» у сфері організації інклюзивного навчання має право:

4.1.2. вимагати від Здобувачів дотримування вимог законодавства, Статуту Університету, Правил внутрішнього розпорядку та інших нормативних та розпорядчих документів Університету, охорони праці, техніки безпеки, виробничої санітарії, протипожежної безпеки, передбачених відповідними правилами та інструкціями;

4.1.3. вимагати від Здобувачів виконання вимоги освітньо-професійної (освітньо-наукової) програми (індивідуального навчального плану (за наявності), дотримання академічної доброчесності, та досягнення, визначених для відповідного рівня вищої освіти, результатів навчання;

4.1.4. прийняття рішення щодо створення інклюзивної групи у ЗBO «ПДУ»;

4.1.5. направлення на підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників ЗBO «ПДУ» для роботи із Здобувачами;

4.1.6. отримання консультацій та методичної допомоги від органів державної влади, місцевого самоврядування, до компетенції яких належить

врегулювання процесу інклюзивного навчання, щодо організації освітнього процесу для Здобувачів.

4.2. ЗВО «ПДУ» у сфері організації інклюзивного навчання зобов'язаний:

4.2.1. дотримуватись законодавства України та міжнародних нормативно-правових актів, ратифікованих Верховною Радою України, у сфері організації інклюзивного навчання;

4.2.2. передбачити у Стратегії розвитку ЗВО «ПДУ» одним із ключових напрямів діяльності, діяльність, спрямовану на створення інклюзивного освітнього середовища, забезпечення умов для самореалізації кожного учасника освітнього процесу, доступу до якісних освітніх та інших послуг, що надаються закладом вищої освіти, з урахуванням потреб кожної особи.

4.2.3. впроваджувати створення інклюзивного освітнього середовища з урахуванням потреб Здобувачів;

4.2.4. забезпечити реалізацію основних компонентів інклюзивного освітнього середовища, з урахуванням фінансової спроможності та наявності відповідних ресурсів у ЗВО «ПДУ».

4.2.5. проводити просвітницьку роботу, спрямовану на формування культури толерантного ставлення до Здобувачів.

5. ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ ТА ЧИСЕЛЬНОСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ГРУПИ

5.5. Ректор на підставі письмового звернення здобувача освіти з особливими освітніми потребами або одного з батьків (інших законних представників), а також індивідуальної програми реабілітації особи з інвалідністю (за наявності), іншої документації, що підтверджує наявність в особи особливих освітніх потреб, утворює інклюзивну групу.

5.6. Надання статусу інклюзивної групи в Університеті здійснюється наказом ректора.

5.7. Гранична чисельність Здобувачів в одній групі визначається, виходячи з індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності здобувачів освіти, спеціальності, пристосованості аудиторій тощо, про що зазначається у наказі Ректора Університету.

6. СУПРОВІД ІНКЛЮЗИВНОГО НАВЧАННЯ

6.5. Спеціальний навчально-реабілітаційний супровід здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в Університеті здійснюється з метою організації інклюзивного навчання та з урахуванням обмежень життєдіяльності таких здобувачів, їх психофізичних особливостей та відповідно їх можливостей та потреб.

6.6. Супровід здійснюється за такими напрямками:

6.2.1. навчально-організаційний супровід - допомога учасникам освітнього процесу в організації освітнього процесу, написання та моніторинг виконання індивідуального навчального плану здобувача освіти з особливими освітніми потребами тощо;

6.2.2. психолого-педагогічний супровід - системна діяльність, яка включає надання психологічної та педагогічної допомоги здобувачам освіти з особливими освітніми потребами під час освітнього процесу. Такий вид супроводу здійснюють кафедри, які забезпечують викладання відповідних освітніх компонент та група психологічно-педагогічного супроводу;

6.2.3. соціальний супровід - заходи щодо створення умов для соціальної та соціально-побутової підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

6.2.4. професійний супровід - полягає у забезпеченні здобувачів додатковими можливостями в межах фахової підготовки через їхнє залучення до роботи у Науковому товаристві студентів, аспірантів та молодих учених, наукових гуртках кафедр, консультування, надання допомоги у працевлаштуванні. Цей супровід здійснює випускова кафедра.

6.7. Усі перераховані складові системи супроводу вступають у дію поступово і можуть діяти одночасно, доповнюючи одна одну.

6.8. Супровід здобувачів реалізується через низку освітніх послуг, якими вони можуть користуватися з допомогою інших осіб. При цьому враховуються психофізичні особливості осіб різних нозологій, їх потреби в компенсації сенсорних вад, що заважають сприймати навчальний матеріал, соціально-психологічні фактори, що ускладнюють інтеграцію здобувачів освіти в студентське середовище, потреби у фізичній реабілітації та ін.

6.9. Супровід розпочинається з моменту письмового звернення здобувачів до Університету.

6.10. З метою організації інклюзивного навчання в Університеті в межах існуючої штатної чисельності може створюватися група психолого-педагогічного супроводу.

6.11. До складу групи психолого-педагогічного супроводу можуть залучаються науково-педагогічні працівники Університету або іншого закладу вищої освіти, представники адміністрації Університету та інші фахівці за потреби.

6.12. Група психолого-педагогічного супроводу виконує такі завдання:

6.8.1. співпрацює із структурними підрозділами Університету щодо організації інклюзивного навчання та забезпечення навчально-реабілітаційного супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

6.8.2. розробляє індивідуальний навчальний план здобувача освіти з особливими освітніми потребами, проводить моніторинг його виконання, вносить до нього зміни;

6.8.3. організовує підготовку (підвищення кваліфікації) науково-педагогічних працівників закладу вищої освіти та соціальних працівників, волонтерів для роботи із здобувачами освіти з особливими освітніми потребами шляхом проведення лекцій, семінарів, тренінгів, засідань за круглим столом тощо;

6.8.4. консультиє та надає методичну допомогу науково-педагогічним працівникам закладу вищої освіти щодо організації освітнього процесу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами;

6.8.5. провадить інформаційно-просвітницьку діяльність з формування толерантного ставлення до здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

6.8.6. співпрацює із закладами соціального захисту населення, громадськими об'єднаннями з метою провадження волонтерської діяльності, спрямованої на підтримку здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

6.9. Керівник групи психолого-педагогічного супроводу обирається на засіданні групи психолого-педагогічного супроводу простою більшістю голосів.

6.10. Керівник групи психолого-педагогічної підтримки безпосередньо підзвітний у своїй діяльності ректору Університету та виконує здійснює наступні повноваження:

6.10.1. веде статистичний облік здобувачів вищої освіти із особливими освітніми потребами;

6.10.2. організовує та забезпечує роботу групи психолого-педагогічного супроводу;

6.10.3. організовує співпрацю групи психолого-педагогічного супроводу з волонтерами у контексті супроводу Здобувачів.

6.11. Супровід здобувача освіти з особливими освітніми потребами можуть здійснювати батьки (інші законні представники) або особи, уповноважені ними, соціальні працівники (робітники), волонтери.

6.12. З метою забезпечення належного супроводу здобувачів вищої освіти із особливими освітніми потребами, група психолого-педагогічного супроводу може залучати на волонтерських засадах здобувачів вищої освіти у якості академічних менторів.

6.13. В межах своєї волонтерської діяльності, академічні ментори здійснюють:

6.13.1. консультивання у процесі виконання завдань із навчальних дисциплін під час першого року навчання;

6.13.2. конспектування лекцій у спеціальних зошитах;

6.13.3. супровід від місця проживання до місця навчання і назад (при потребі);

6.13.4. допомогу в побутових справах та щоденному житті у місці спільного проживання тощо.

6.14. Статус академічного ментора набувається внаслідок затвердження Керівником групи психолого-педагогічного супроводу письмової заяви здобувача вищої освіти.

6.15. Контроль за діяльністю академічних менторів покладається на Керівника групи психолого-педагогічного супроводу.

6.16. Статус академічного ментора припиняється внаслідок:

6.16.1. письмової заяви здобувача вищої освіти, що здійснював академічне менторство;

6.16.2. встановлення за результатами розгляду скарги здобувача вищої освіти із особливими освітніми потребами щодо якого здійснюється супровід, систематичного невиконання академічним ментором своїх обов'язків та/або порушення прав здобувача вищої освіти із особливими освітніми потребами;

6.16.3. з інших підстав, що ставлять під сумнів добросовісність виконання своїх обов'язків академічним ментором.

7. ФІНАНСУВАННЯ

7.1. Університет надає освітні послуги здобувачам освіти особливими освітніми потребами за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, інших не заборонених законодавством джерел.

7.2. Для виконання матеріально-технічного компоненту забезпечення інклюзивного середовища Університетом, можливе залучення коштів, отриманих у рамках грантових програм, благодійних проєктів.

8. ПРИКІНЦЕВІ ПОЛОЖЕННЯ

8.1. Положення про організацію інклюзивного навчання у Закладі вищої освіти «Подільський державний університет» та зміни до нього затверджує Вчена рада Університету.

8.2. Положення вводиться в дію наказом ректора Університету.

8.3. Пропозиції щодо доповнення або зміни до Положення розглядаються на засіданні науково-методичної ради ЗВО «ПДУ» і затверджуються вченою радою ЗВО «ПДУ».

РОЗРОБЛЕНО:

Начальник юридичного відділу

Леся РУСНАК

Провідний юрисконсульт

Олександр РУДИК

ПОГОДЖЕНО:

Проректор з навчально-науково-виробничих питань розвитку і адміністративно-господарської діяльності

Андрій ЗЕЛЕНСЬКИЙ

Проректор з навчальної, науково-інноваційної та міжнародної діяльності

Оксана БЯЛКОВСЬКА

Президент студентського
парламенту

Роксолана БІЛЯВСЬКА

Голова первинної
профспілкової організації
співробітників та студентів

Світлана ЛІЩУК

Директор наукової бібліотеки

Катерина ГОРАШ

Схвалено засіданні науково-методичної
ради Закладу вищої освіти «Подільський
державний університет»

Протокол № _____ від «_____» _____ 2024 р.